Structuri colocviale în revista „Academia Cațavencu”

MARGARETA MAGDA
Institutul de Lingvistică
„Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, Bucureşti

Revista *Academia Cațavencu* (AC) ar putea constitui o sursă importantă pentru cunoaşterea limbajului vorbit în epoca actuală, a stilului colocvial din perioada postdecembristă a Românei. Prin numeroasele texte scrise cu puternice trăsături colocviale pe care AC le conține, aceasta se constituie, fără intenție explicită, într-o adevărată arhivă virtuală de limbă română actuală vorbită, redată în scris.

Cu toate că textele în discuție sunt producția unui număr limitat de autori (sunt texte aşa zis « contrafăcute, construite »), ele se caracterizează prin grad ridicat de verosimilitate şi pot fi utilizate, după opinia noastră, ca surse de studiu a unor strategii ale oralității din limba română actuală.

În acest sens, cele mai interesante ni se par textele cu structură dialogală, anexate, cu intenții umoristice, fotografiilor trucate sau caricaturilor reproduse de revista în discuție. Alături de cele două componente amintite (fotografia şi textul de bază), există în pagină şi o legendă ilustrativă, menită să expliciteze, în sensul dorit de autor, relația dintre text şi imagine (pentru funcția legendei însoțitoare a fotografiilor cf. Zafiu 1997).[1]

Vom limita cele câteva observații ce urmează la această categorie de texte, fără a face referire, în măsura posibilităților, la obiectivul prioritar al autorilor (cu precădere la aspectele tematice ale presei umoristice, la efectele stilistice ce decurg din utilizarea în scris a unor procedee ale oralității).

Principala caracteristică a pasajelor în discuție este limbajul familiar atribuit, cu intenții stilistice, de cele mai multe ori unor personalități aparținând sferelor « înalte » ale vieții politice şi/sau culturale româneşti actuale (aşa zisele VIP-uri). Diferențele de tip ierarhic, existente între interlocutori în anumite contexte formale (socio-culturale şi politice) de comunicare, sunt şterse cu bună ştiință, prin eliminarea voită a formelor protocolare de adresare (marcate în text prin forme verbale şi pronominale alocutive, formele de salut şi ritualul de prezentare, forme inițiatoare de conversație, maniera de interpelare în cursul dialogului). Obiectivele nivelării sociolingvistice (instaurării egalitarismului), practicate de revistele umoristice în general, sunt următoarele: pătrunderea virtuală în intimitatea actorilor sociali, autoatribuirea de către autori a dreptului la « judecată » a acestora, câştigarea simpatiei sau antipatiei maselor - zdrobirea prin dispreț a oponenților.

BDD-V3938 © 2003 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 21:59:43 UTC)

Nu ne propunem, în paginile de față, să prezentăm un inventar al mărcilor limbajului familiar, reperabile în discursul politic românesc actual, atât de măiestrit parodiat de revista AC. Menționăm doar faptul că sunt selecționate cu precădere acele elemente cu funcție comunicativă specifice *tipului pragmatic al limbii române* (cf.Manu-Magda 1996): modul de asumare a inițiativei verbale în conversație (vezi predilecția pentru tipul „exclamativ"de debut verbal); orientarea vorbitorilor mai mult către interlocutor şi mai puțin către situația de comunicare (de aici şi preferința pentru suporturi lingvistice precum *interjecția şi hipocoristicele* de ex.).

Cercetarea noastră continuă abordarea unui domeniu puțin studiat, pragmatica unei limbi particulare, limitând câmpul investigațiilor la acte lingvistice în comunicarea orală. Concret, studiul îşi propune să descopere care elemente din totalul posibilităților pragmatice sunt preferate, de ce şi la ce nivele se plasează ele în limba română vorbită.

O caracteristică generală a textelor investigate este apartenența limbajului acestora la *aria lingvistică muntenească* (subtipul pragmatic sudic).

Un prim element în favoarea susținerii afirmației de mai sus, îl constituie încărcătura afectivă a exprimării muntenești, identificabilă pe text prin intermediul unor elemente lingvistice prezente în număr debordant: dialoguri reproduse "in extenso", abundând de exclamații şi interjecții de toate tipurile, repetiții semnificative etc. Animația, tonul ridicat al discuției, opoziția dinamică în raport cu situațiile din realitate, sunt caracteristice ale graiurilor românești sudice.

În planul enunțării lingvistice sunt de semnalat două aspecte ale acestui fenomen:

- frecvența elementelor semnificative;
- variația lor;

O parte dintre funcțiile esențiale implicate în performarea actelor lingvistice de comportament sunt îndeplinite în primul rând prin intermediul *interjecțiilor*.

Vom face referire, pe scurt, la funcția elementelor cu valoare interjecțională *hai şi stai*. [2]

Se poate observa prezența în text a unui număr foarte mare de interjecții care redau manifestarea unei dorințe sau voințe: *hai*, *haide*; (acestea, conform GA 1966, II, 426, „au sens apropiat de al imperativului, iar cele de adresare de a vocativului; ele prezintă unele trăsături comune cu vocativul şi cu imperativul şi anume: pot apărea izolat în frază, se rostesc cu o intonație specială şi servesc spre a ne adresa cuiva; de aceea interjecțiile acestea pot însoți un vocativ sau un imperativ"; a se vedea acelaşi lucru în textele dialectale sudice). Contextual, enunțurile discutate dobândesc diferite nuanțe (a se vedea definiția DEX 1996 s.v.). Uneori aceste interjecții adaugă comunicării o notă afectivă nediferențiată ca

BDD-V3938 © 2003 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 21:59:43 UTC)

sens, menită să exprime adeziunea vorbitorului față de cele spuse, întărind sau subliniind o afirmație, o negație sau o întrebare (vezi GA 1966, II, 425).

Frecvența foarte mare a unor enunțuri de acest tip conferă manifestărilor verbale un caracter "incendiar", lăsând impresia că în orice moment se petrec evenimente de importanță majoră (prin exagerare).

Funcția excesiv mobilizatoare a lui *hai* a determinat dezvoltarea, în aceeaşi arie lingvistică a unui element – pereche, simetric cu cel dintâi, cu funcție temperantă, demobilizatoare. Aceasta îi revine lui *stai*, (la imperativ având şi valoare de interj.): *Opreşte! aşteaptă!* ¤ Expr. *Stai să-ți spun (* sau *să vezi*))*=lasă-mă să-ți spun, ai răbdare, aşteaptă*. *Stai puțin (*sau *un pic, cu binişorul etc)=ai (puțină) răbdare, nu te grăbi....Stai binişor=şezi liniştit! astâmpără-te, fii cuminte!...*

Spre deosebire de influența temporizatoare pe care o imprimă enunțului interjecțiile din graiurile nordice (de tipul *no, apăi, no apăi, eh,ehei*) *stai* exprimă ideea demobilizării bruşte, contracarând mişcarea continuă imprimată enunțurilor de *hai* (vezi handout).

Pendularea *hai – stai*, ocupă o poziție pragmatică importantă în exprimarea sintagmei interacționale minimale acțiune-reacție în textele analizate.

In revista AC abundă expresiile specializate în limba română pentru performarea anumitor acte lingvistice, expresii simțite de vorbitor ca având această funcție, dar încă neconsemnate ca atare în tratatele lingvistice : espresii de agrăire, solicitare, reproş, amenințare, consolare etc. Am consemnat câteva exemple în acest sens (vezi handout).

În paginile de față ne vom referi pe scurt la *actul linvistic de reproş* (ALRe), încercând, concret, să supunem discuției *o expresie a reproşului specifică limbii române vorbite*.

Fără a încerca nici pe departe să epuizăm subiectul, vom enumera, pentru început cîteva trăsături caracteristice ale actului lingvistic de reproş. Reproşul este un act lingvistic de comportament.

Critica, acuzația, reproşul (se reproşează producerea unui enunț, a unor lucruri inexacte sau a însuşi faptul de a spune) figurează în inventarul de funcții argumentative propus de Stati 1990, 79-86.

Termeni de denumire:

În limba română există termeni de denumire pentru actul luat în discuție şi pentru rezultatul acestuia; unii dintre termeni se referă la acte instituționalizate (administrative, juridice: *imputare, mustrare, învinuire, învinuit, acuzație, acuzat.)*

Conform DEX 1996, s.v., *Reproş s.n. Imputare, dojană; mustrare, învinuire. – Din fr.reproche.*

Dojană, s.f. Observație cu caracter moralizator, făcută cuiva care a comis o greşeală (uşoară); mustrare, ceartă.

BDD-V3938 © 2003 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 21:59:43 UTC)

Imputare, imputa. vb. A i se reproşa, a i se atribui cuiva fapte, atitudini, gesturi nepotrivite, condamnabile. Din fr. imputer, lat.imputare.

Învinuire,învinui s.f.,vb.*a considera vinovat, a acuza.*

Se poate observa că toţi termenii includ în sensul lor ideea de consecinţă, efect al unei greşeli, abatere (de la o normă socială sau o înţelegere individuală), respectiv prejudiciu adus unei persoane.

Actul de reproş poate fi definit deci, în linii generale, ca actul verbal performat de un vorbitor ca o consecinţă a unei astfel de greşeli reale sau imaginare comise în prealabil de către un interlocutor.

Actul de reproş presupune existenţa în structura de adâncime a enunţului a unui alt enunţ cu funcţie de casus belli, sâmbure de ceartă, motiv de conflict.

Se poate observa, de asemenea, că termenii amintiţi pot fi ordonaţi în funcţie de elementele implicate în actul lingvistic de reproş amintite mai sus (gravitatea cauzei, a consecinţelor ei) şi de atitudinea interlocutorilor faţă de acestea.

Reproşul este un act lingvistic încărcat de subiectivitate. El se înrudeşte, de exemplu, cu ordinul, acuzaţia, ameninţarea, dar uneori şi cu rugămintea, sfatul (vezi exemplele din pasajul REPROŞ II). În reproş există trepte, grade, dependente de factori sociali şi contextuali.

Gradul de subiectivitate, implicat în performarea actului de reproş la nivelul uneia sau alteia dintre comunităţi (diferenţele de vorbire sunt datorate cultivării unor valori culturale diferite), a influenţat major poziţia vorbitorilor în raport cu sintagma interacţională minimală acţiune-reacţie, algoritmul de reproş, resursele ilocuţionare ale comunităţii, utilizate în performarea respectivului act, suporturile verbale preferate.

Poziţia ALRe în raport cu sintagma interacţională minimală acţiune-reacţie:

Este ALRe acţiune sau reacţie lingvistică? După opinia noastră, ALRe are o poziţie mediană în organizarea discursului. Pe de-o parte, el este reacţie la o cauză (fără a presupune în mod obligatoriu o istorie conversaţională), pe de altă parte, el este un act lingvistic cu un obiectiv ilocuţionar ferm: provocarea unei reacţii din partea interlocutorului (verbală sau nonverbală).

Reproşul este prin urmare un mesaj deschis.

Algoritmul:

Actul de reproş funcţionează conform unor reguli sau norme sociolingvistice specifice al căror conţinut vizează permisiunea sau interdicţia performării sub diverse forme lingvistice a reproşului în raport cu contextul, statutul interlocutorului, rolul său, specificul relaţiei dintre vorbitori.

În funcţie de distanţa socială dintre L şi I (± familiaritate, ± intimitate, ± inferioritate, ± autoritate), precum şi de interesul pe care îl manifestă L pentru ceea ce reproşează (gradul de necesitate a unei reacţii prompte), reproşul se poate efectua:

a) în mod direct sau indirect ;

b) sub formă enunţiativă sau interogativă ;

BDD-V3938 © 2003 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 21:59:43 UTC)

c) cu indice de reproş exprimat sau nu.

Un rol decisiv în descrierea actului de reproş revine intonației. Accentul în frază în reproş cade asupra a două componente : asupra formulei de adresare, care este în cea mai mare parte a cazurilor prezentă în text, şi, în cazul formelor interogative care sunt majoritare în limba vorbită, asupra indicelui interogativ (adverbial sau pronominal : *de ce ? cum ? cînd ? unde ? cine ? ce ?*) care evocă explicația care i se solicită lui I. În unele cazuri sunt prezente în enunț toate mărcile formale ale reproşului, alteori numai unele dintre acestea.

Resurse ilocuționare :

Actele de reproş, ca şi alte acte lingvistice, pot fi de mai multe tipuri, în funcție de actul locuționar care stă la baza lor:

1a. ALRe directe, performate cu ajutorul verbelor perfomative explicite (ex. *a reproşa, a învinui, a acuza*);

1b. ALRe a căror forță ilocuționară se redă cu ajutorul altor mijloace lingvistice decât utilizarea verbelor performative (imperativul, ordinea cuvintelor, propoziții condiționale, intonația, topica etc.);

1c. ALRe directe, decodate contextual;

2. ALRe indirecte.

Limbile au fost caracterizate, în general, în mod diferit (ca explicite sau nu, în ipostaza lor dialogată) în funcție de preferința vorbitorilor pentru modalitatea declarativă (directă) sau nondeclarativă (indirectă) de comportament, utilizată în deschiderea conversației.

Astfel, o lectură atentă a textelor dialectale (TD), de exemplu, şi mai apoi a textelor investigate din paginile revistei AC relevă faptul că graiurile populare româneşti, model al registrului familiar al românei, şi-au dezvoltat nişte instrumente gramaticale deosebite pentru performarea ALRe, în care forma interogativă este precumpănitoare. Din frazeologia unor asemenea acte, reiese faptul că vorbitorul nu încearcă să-şi impună voința în fața celui căruia i se adresează, ci încearcă, de fapt, să afle ceea ce interlocutorul gândeşte şi doreşte.

Am remarcat, pe baza lecturii textelor, că vorbitorii români selecționează mai mult nivelele indirecte pentru exprimarea plângerilor (spre deosebire de exprimarea cererilor, unde comportamentul lingvistic este diferențiat regional). Aceasta constituie o trăsătură pragmatică a limbii române vorbite regional în ansamblul său.

În graiurile dacoromâne, spre deosebire de limba literară, ponderea performativității explicite este foarte redusă, exprimarea sensurilor pragmatice fiind preluată, de obicei, de către alte modalități decât verbele performative sau turnurile de frază.

Amintim doar câteva suporturi lingvistice semnificative (expresii fixe) preferate de către unele sau altele dintre comunitățile dacoromâne în exprimarea

BDD-V3938 © 2003 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 21:59:43 UTC)

(în contexte specifice) a sensului pragmatic de « reproş », fără să ne propunem o analiză a tuturor acestora :

Ai înnebunit ?; Ce (dracu-ți) mai trebuie ?; Ce cauți aici ?; Ce eşti nebun…etc ?; Ce s-a întâmplat ?; Ce vrei ?; Ce-i cu tine ?; Ce-ți lipseşte ?; Cum aşa ?; Cum îți permiți ?; Cum se poate ?;

*Eu ce ți-am spus?; Eu nu mă amestec.. ; La ce bun ? (*cu varianta enunțiativă *puteai să…) ; N-o să-mi spui că…; No vezi ?; Nu vezi că?; Nu mă bag…; Nu mă mai cunoşti ?; Nu puteai să ?; Nu ti-am spus să ?; Nu-ți aduci aminte ?; Să nu-mi spui mie că…; Să poate ?; Te priveşte…; Te-ai dilit ?; Te-ai prostit la cap ?; Treaba ta dacă… ; Ți-am spus să.. ; Vezi ce-ai pățit dacă ?.*

Marea majoritate a acestor forme se regăseşte şi în textele revistei studiate (vezi mai jos lista cu exemple). [3]

Destul de des (în special in zona sudică), formele interogative enunțate sunt precedate de enunțuri dezvoltate cu funcție expresivă şi fatică.

De ex.

TD:

«ia ascultă/ mamă/ fi-ț-ar cărămizîle-ale dracului să fie !// n-ai copil ? n-ai nimic/ atîta/să te-mbraci/ să mănînci/ce dracu-z mai trebie ?//casă ai/ tot ai/ ce-z lipseşte mă ? ce te jelej dă cărămizi ?//

TDM III: 57

AC:

Vai de păcatele noastre, Dolănescule, dar numai tu eşti de vină! Mă puseşi să intrăm în partidul ăsta de nebuni! Noi care am cântat la tot felul de ocazii culturale din viața omului: nunți, botezuri, tăieri de moț. Dar acu' ce dracu ne facem? Ce s-o cânta la o sinucidere politică cu înmormântare de partid? Tot „Bidineaua" şi „Bălălău", sau mergem pe ceva mai sobru şi mai solemn, gen „Cucul şi pupăza"?

AC, 26 februarie-1 martie, 2002: 1

Ca şi în cazul altor acte lingvistice, limba vorbită în Muntenia a dezvoltat un indice de reproş specific, menit să pună în evidență o atitudine a interlocutorilor deosebită de cea exprimată de enunțurile interogative citate mai sus.

Formula de reproş, la care ne referim, este omonimă cu forma de răspuns afirmativ în dialog, exprimat prin adverbul de mod *bine,* însoțit de (apelativul precedat de) interjecție de tipul *măi.* Structura are o compoziție bimembră :- un enunț explicit, exprimat în text, având o primă componentă pozitivă (marcată în text prin prezența adverbului de afirmație *bine*), urmată de un enunț (în formă afirmativă sau interogativă) conținând reproşul propriu-zis ; – un enunț implicit, conținând o presupusă componentă pozitivă, acceptată de vorbitor prin intermediul primei părți a enunțului explicit şi o componentă negativă implicită, la care se referă reproşul propriu-zis.

BDD-V3938 © 2003 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 21:59:43 UTC)

Adverbul în discuție devine conector pragmatic cu funcția de a conecta enunțul pozitiv explicit cu enunțul pozitiv implicit în prealabil atribuit interlocutorului.

În plan cultural structura descrisă exprimă o atitudine concesivă, împăciuitoare a vorbitorului în raport cu vinovăția interlocutorului său. Prin această primă parte preparatoare a enunțului vorbitorul îşi pregăteşte interlocutorul pentru partea neplăcută care urmează. In termenii teoriei politeții Brown-Levinson (1978), subiectul vrea să menajeze fața pozitivă şi pe cea negativă a interlocutorului, cedând dinaintea lui.

Desigur că strategiile menționate au devenit automatisme. Semnificațiile respective sunt "simțite" însă corect de insideri şi apar ca ciudățenii pentru outsideri, mai ales atunci când aceştia din urmă ar încerca să transpună sau să traducă indicii menționați în alt cod lingvistic.[4]

Iată o listă cu cîteva exemple de astfel de structuri, reperabile în TD din zona dacoromână sudică şi în paginile revistei AC:

TEXTE (handout)
REVISTA „ACADEMIA CAȚAVENCU"
Texte ce conțin elemente cu valoare interjecțională :

HAI

Hai, bă Mittal, fii băiat de înțeles şi nu mă mai fierbe! Zi-mi odată cât vrei să dai pe Sidex! Câât? Iar începi? Lasă-mă dracu' cu cifrele oficiale din contract! Sau te crezi în Marea Britanie, să scapi cu 125. 000 de lire sterline?

AC, 26 februarie-4 martie, 2002: 9

Hai, bre, domnu' ministru, dă-te dracu' cu turismu' lu' matale! Că mi-ai dezbusolat complet etnia cu măsurile tele dă pă litoral! Zici că se plânge românu' că n-are loc la hotel, că e câte două-trei familii pă aceeaşi cameră! Da' că rromii mei a stat, săracii, şi douăzeci cu bunghiu' pă acelaşi cearceaf de neamț care nu mai pleca în apă, asta n-o mai zici!

AC, 14-20 august, 2001: 2

Hai, că merege repede! A intrat lituanianul, se pregăteşte bulgarul. Gata, încă un pic şi ne vine şi nouă rândul. Fii atent, cât recit eu poezia la oral, tu scoți fițuicile şi copiezi frumos din Carta NATO şi din ultimele discursuri ale lui Bush. Am aranjat cu profii să nu ne pice nici un subiect pe anticorupție sau pe sărăcie. Hai, că-i facem, dă-i în mă-sa!

AC, 19-25 noiembrie, 2002: 3

Hai, bă Traiane, lasă şopârlele. Ce să caut eu în topul milionarilor din România? Tu crezi că eu sunt fraier să-mi țin banii în țară?

BDD-V3938 © 2003 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 21:59:43 UTC)

AC, 12-18 noiembrie, 2002: 3

Hai, şefu', că ne-a ieşit mişto cutremuru'! Bine, dacă mă lăsai, îi ţineam trei săptămâni în panică. Nu-i slăbeam din anunţuri şi alarme până uitau complet de gigacalorie şi de kilowatt! Oricum, am impresia că încep să se prindă. Lasă-mă să anunţ o erupţie vulcanică la Buzău, şi dacă tot nu se potolesc, mai am doi aşi în mânecă: o inversare de poli magnetici în Bărăgan şi un asteroid cu tsunami în Herăstrău. Îţi spun, poţi să creşti preţurile cât vrei, până la prima zăpadă nu-i las să respire.

AC, 13-19 august, 2002: 1

Hai, bă bursucule, ce te-ai dezumflat aşa? Stai liniştit, cu Legea Dreptului la replică îţi poltolesc presa imediat. Uite cum facem: tu publici „Lista lui Severin" şi de restul mă ocup eu. He-he, n-au ei ziare câte drepturi la replică le dau să publice, numai de la noi din partid!

AC, 11-17 iunie, 2002: 9

Hai, dom'le că nu securiştii sunt de vină că nu intrăm în NATO! Cu salarii de 1.000 euro pe lună şi cu firmele lor de contrabandă ne mai creşte produsul mediu pe cap de locuitor. Da' cu nenorociţii de profesori e problema. La un milion-două cât câştigă pe lună, ăştia ne trag PIB-u' în jos ca ţară!

AC, 9-15 aprillie, 2002: 8

Am citit şi io în Libertatea, nea Ticule: te iau în bâză că tot o ţii langa cu informatorii, securiştii şi torţionarii. Hai, nu pune nici mata la inimă! Pe undeva, îi înţeleg: cum am întors pagina, am şi dat imediat peste una de la pagina 5. Maaamă, ce-aş mai fi chinuit-o!

AC, 19-25 noiembrie, 2002: 5

Hai, bre nea Ioane, nu-nţelegi odată că trebuie făcută intrarea de capital? Păi ce, trei milioane de para te-au făcut pe mata? Avem cheltuieli mari în firmă. Uite, numai luna trecută mi-a venit 700 de mii de franci întreţinerea la garsoniera lu' Marlene Dietrich din Paris. Şi francezii nu se joacă: ne debranşează tot blocul! Ce, vrei să ajung să-mi bată obrazul scandalagiul ăla de Belmondo de la parter şi mahalagioaica aia de Catherine Deneuve?

AC, 7-13 august, 2001: 9

STAI

Stai, bă Viorele, unde fugi? Te-ai speriat de drăcia asta de la gâtul meu? Stai liniştit, făcătura asta mi-a dat-o un fals călugăr în Gara de Nord pentru 12000 de lei. Dar, între timp, a căpătat mare valoare sentimentală. Apropo, n-ai o bancă unde să garantez cu ea un credit de trei-patru sute de miliarde?

AC, 30 iulie-5 august, 2002: 9

BDD-V3938 © 2003 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 21:59:43 UTC)

Stai, Piți, liniştit, păi ce, am ajuns eu, Viorel Păunescu, ditamai chelneru`, să mă comande Hagi, un pârlit de absolvent de ASE cu şcoala făcută pe mari goluri?!

AC, 9-15 aprilie 2002: 15

Stai, Trăiene, nu dădea! Ce dacă cei mai mulți consilieri corupți sînt la PSD? Nici corupția asta nu se-ntinde mai mult decât o ține algoritmul. Ce voiai, să fure mai mult pediştii, penețecediştii sau ăia de la Partidul Pensionarilor? Exclus! Să câştige mai întîi încrederea electoratului ş-abia apoi să fure mai mult decât noi!

AC, 5-21 ianuarie, 2002: 1

Stai, Miroane, nu te bucura de pe acuma c-o să fii iar liber, că îți spun clar: prea mult de lucru n-am cum să-ți dau. Ce să-ți fac? Țărăniştii tocmai s-au desființat, iar studenții au plecat de mult în Canada. Da uite, dacă eşti băiat de treabă, te mai chiamă Adrian la câte-o ocazie, la Reşița, la Slatina sau la Galați, să baţi şi tu ca lumea un investitor strategic, că blegii ăia de sindicalişti s-au moleşit de la salarii regulate.

AC, 21-27 AUGUST, 2001: 1

Stai, şefu, nu te arunca aşa, că OTV mai întârzie puțin. Are un direct Dan Diaconescu cu Gigi Becali, care-şi povesteşte viața. Hai, că nu mai durează mult, că a ajuns la clasa a opta şi imediat îl ia în armată!

AC, 26 Februarie-martie, 2002: 1

Horică, stai aşa, nu te uita la doamna, că tocmai ne imortalizează paparazzo. Ale naibii femei, cum s-au învățat! Cum văd nişte mari celebrități ca noi, hop, apar şi ele în poză, ca să le compromitem!

AC, 16-22 Aprilie, 2002: 7

REPROŞ

A. TEXTE DIALECTALE MUNTENIA

(forma cu *bine)*

« bine/mă »/zîc/ »te gîndeşti că ieu aş putea lucra şî mînca/cînd pă ăla am auzît că l-a dus cu salvarea/ ce părere ai tu?“ zîc//

TDM I : 7

« bine costiel »/ zîc/ « ce-am zîs ieu mamă către tine/ hai costiel acasă// nu venii ş-io /mamă ieri aicea „zîc/ « la spital/ ce-ai mai căutat tu az aicea ? hai acasă !”//

TDM I: 8

« bine mă radule »/zî dacă-i vorba p-aşa »zîc/ »stai mă »zîc/ « nu te mai flata tu –naintea ei » zîc / »că stau ieu sîngurică să mă baţi »//

TDM I: 248

« bine mă/ fire-ai al jugului să fii/tu nu faci ca lumea ? »//

BDD-V3938 © 2003 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 21:59:43 UTC)

TDM I: 364

« păi bine mă nenorocitule/ tu nu-z dai seama ?// nu ți-am spus care ie treaba ?şî doar ai ştiut dăstul dă bine dă la bătrîni.. »//

TDM III: 606

« pi bini mă/da tu ai văzd ce-ți toc io acolo cu…beldia aia bîțîie parcă bîțîie toți dracii din lumea asta ?// tu nu te gîndeai la treaba asta ? »//

TDM III: 606

« păi bine bre/ să-m ia bazmaua/ io une mă duc fără bazma la mama ? »//

TDM III: 769

« bini mă băiete//tu de-acolo dîn dobrogea dă cînd ieşti/ dă undi ieşti tu de-acolo/ pîn-aici n-ai mai găsît şî tu o fatî ?// ce-ai cătat de-ai luat fata/ te-ai dus cu ea tuma în dobrogea ?//…

TDM III: 928

***** Menționăm că expresia reproşului, descrisă mai sus nu este consemnată în volumele de texte dialectale publicate, aparținând zonei dacoromâne nordice.

B. REVISTA „ACADEMIA CAȚAVENCU"

REPROŞ I (cu *bine*):

Păi, bine, bă, domnu' Leu, cum vreți matale să faci performanță în automobilism? Uite, îți zic o şmecherie de pilot. Dacă vrei popularitate, atunci scoate frâna de la Matiz, treci pe bancheta din spate şi-ai să vezi că faci Constanța-Bucureşti într-o oră, uşurel, cu o sută patruzeci în curbele periculoase. Apropo, ți-am zis că am o prietenă nouă?

AC, 15-21 ianuarie, 2002: 10

Bine, mă, m-ai dus să le văd pe țoapele astea la „Balşon Teatr" şi-am dat şi o grămadă de bani…Mi s-a părut mie sau n-au cântat nimic? Mai mult coregrafie, aerobic, fitness, mă rog, un fel de balet!

AC, 19-25 iunie, 2001: 17

Păi, bine, măi băieți, voi căutați noaptea bisericile pe care eu nu le găsesc nici ziua?!

AC, 3-9 aprilie, 2001: 8

Bine, mă Adrian, ca şef al Comisiei de Supravegehere a SIE, să zicem că n-am fost bun, fiindcă strâmba Occidentul din nas la tercutul meu de securist. Bun. Pune-mă atunci reprezentantul României la Strasbourg, la Bruxelles, la NATO, undeva unde să-mi piardă presa urma! Apropo, ce bombe le-aş mai trimite eu la redacție dacă n-ar fi pacostea asta de democrație! Păi, n-avea dreptate Carlos Şacalul ăla?

AC, 24-30 aprilie, 2001: 3

BDD-V3938 © 2003 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 21:59:43 UTC)

Coane Brucane, ai zis că românii se vor deştepta abia peste 20 de ani. Bine, da' noi, ardelenii din Ardeal?

AC, 10-16 septembrie, 2002: 2

Bun, domnu' Văcăroiu, admit că n-ar fi onest să spuneți cum ați refuzat banii de la BID. Bine, dar dacă i-ați fi refuzat, spuneați?

AC, 15-21 octombrie, 2002: 5

Păi, nu ne-am înțeles, bă Miroane, să nu mai conduceți așa tare? Nu v-am zis io să nu depășiți cincizeci de comisioane pe oră în localități? Hai, afară înțeleg, că nu te vede nici dracu'. Apropo, e o casieriță la o bancă din Zürich nemaipomenit de drăguță. Mi-a zis Hrebenciuc că la fiecare milion de parai depus îți dă gagica ba un pix, ba o brichetă, ba o şapcă ca a mea. Asta da marketing, moşule!

AC, 28 august-3 septembrie, 2001: 8

Păi, ce ne-ai făcut, dom' colonel, în '87 la Braşov? Cum ai văzut că muncitorul ăla are nume de neamț, ai şi tăbărât cu bătaia pe el! Păi ce, te credeai în misiune la München, în față la Europa Liberă?

AC, 19-25 noiembrie, 2002: 11

Păi, bine, bre, domnu' Onişoru! Dacă securiştii ăştia au vrut aşa de mult binele țării, au fost aşa de cinstiți, de patrioți şi de corecți, atunci cum şi-au găsit ei să apere taman un bou ca tine?!

AC, 5-11 noiembrie, 2002: 1

REPROŞ II (ALTE FORME)

'Ai, bă Miky, ce dracu', de ziua mea tot tigru alb mi-aduceți să împuşc? Tigru alb anu' trecut, tigru alb acum doi ani, ce, vrei să orbesc? Păi, de-aia am spart eu 50 de milioane de parai din SAPARD, ca să stea şi acuma mamutul ăla de la Antipa neclonat? Incapabililor! am văzut la Discovery că a dispărut şi ultimul exemplar de lup marsupial, şi eu n-am nici un trofeu pe perete! Mă, eu vă dau afară din partid şi vă retrogradez la „Anticorupție"!

AC, 18-24 iunie, 2002: 17

Băieți, n-am ce vă face! V-am zis că vă fac „Eroi în Revoluție" în '97, când încă se mai putea! Acuma doar la „Morți" pot să vă mai trec, că la „Răniți" a fost bătaie- la ora asta deja majoritatea sunt pe bune.

AC, 10-16 septembrie, 2002: 9

Ascultă, madam, mă mai agasezi mult cu maidaqnezii aştia ai tăi? Că, dacă mă enervez, las' dracului Primăria, iau vaporul şi-ți eutanasiez toate balenele, focile şi țestoasele din Galapagos! M-am săturat de fițele tale de vedetă pe cale de dispariție!

AC, 1-7 mai, 2001: 9

BDD-V3938 © 2003 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 21:59:43 UTC)

Bă Guşă, cum îţi permiţi să ai tupeul mai mare ca mine? Ce-s fiţele astea de premier? Aşa tânăr şi deja arogant? Păi, eu la vârsta ta mă punem bine cu şefii şi mă gândeam să fiu cel mult preşedintele României!

AC, 18-24 iunie, 2002: 8

Asta e macheta Catedralei Neamului? Voi sunteţi nebuni?! E imensă! Nu vă gândiţi la cei ce vor veni după noi? Păi, cât de mare trebuie să toarne bila ca să o demoleze? Cât luna?!

AC, 22-28 octombrie, 2002: 3

Dacă e posibil aşa ceva, domnu' doctor! Am cerut să mi se facă euthanasie şi mi-au băgat intravenos numai două măsuri din cinci, că cică nu li s-a vărsat tot bugetul de la Finanţe la Casa de Sănătate. Ce fac, mai aştept sau mă duc să pun urechea pe şină? Că de două săptămâni de când am întrerupt tratamentu', umblu numai ameţit.

AC, 22-28 octombrie, 2002: 13

Cum ai putut să-I dai preşedintelui Iliescu un stilou stricat?

Românu-i Român, dacă-l fura, măcar nu ne părea rău!

AC, 12-18 noiembrie 2002: 9

Cum să-i dai, mă, drumul lu' Cozma mâine? Ce, te-ai tâmpit? Pe el l-ai întrebat? Păi, domnu' Joiţa, ţi-a dat el voie să-l eliberezi? Apropo, nu trebuia să m-anunţi şi pe mine din timp, în calitate de soţie, că poate aveam şi eu un program mâine seară! Şi doi, când îi arestezi pe procurorii ăia care mi l-a judecat pe Motănel? Hai, marş de aici, mototolule, că-mi sperii clienţii!

AC, 3-9 aprilie, 2002: 4

Ce-ai zis, mă pletosule? Că cultură, că intelectuali, că elite? Bă, nici o Politehnică n-ai fost în stare să faci! Hai, tată, dacă te dai mare eseist, vino cu mine pe terenul de tenis! Ia-I şi pe Pleşu, pe Liiceanu, pe Manolescu, pe cine mai vrei tu! Două seturi vă dau înainte şi tot vă bat! Vă scot eu din cap Omul Recent!

AC, 28 mai-3 iunie, 2002: 7

Da' ştiu că ai tupeu, măi animalule! Prin '90, când ai apărut, te-am lăsat să pui un picior. Doar în import-export-ai zis. Pe urmă, în '94 deja aveai băgate alte trei în Poliţie, Industrie şi Agricultură. E drept că cu al cincilea braţ mai aduceai şi nişte bani pentru partid. Iar când m-am întors în 2002 la Cotroceni, erai băgată deja şi în Parchet, şi în Justiţie, şi în Privatizare. Deci, în total opt braţe. Auzi, eu nu ştiu unde ţi-e capul, da' să-i spui că dacă mă enervează, n-ajunge preşedinte în 2004, cu toată aroganţa şi tablourile lui!

AC, 12-18 martie, 2002: 1

Ce să-ţi fac, Sando, dacă n-ai vrut să te-ngraşi şi tu ca Monica? Nu ştiai că Eurovisionu' alege numai trupe? Trebuia să adunăm şi noi măcar numărul minim de kilograme pe scenă, dacă tot n-aveam melodie!

AC, 16-22 aprilie, 2002: 10

BDD-V3938 © 2003 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 21:59:43 UTC)

NOTE:

BDD-V3938 © 2003 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 21:59:43 UTC)

Bibliografie:

AC	=	*Academia Caţavencu*, săptămânal, Bucureşti, anul I:1991.
Brown/Levinson 1978	=	Penelope Brown, / St.Levinson, *Universals in Language Use: Politeness Phenomena*, în E. Goody (ed.), "Questions and Politeness", Cambridge: C. U. P., 1978, 56 – 289.
DEX 1996	=	*Dicţionarul explicativ al limbii române* (coord.: Ion Coteanu, Lucreţia Mareş), Bucureşti, 1996.
GA 1966, I-II	=	*Gramatica limbii române* (coord.: Al. Graur, Mioara Avram, Laura Vasiliu), Bucureşti, 1966, vol. I-II.
Manu-Magda 1996	=	Margareta Manu-Magda, *Unele trăsături ale tipului pragmatic românesc*, în "Balkanarchiv", Beiheft, Veitshochheim bei Würzburg, 1996, 327 – 337.
Milaş 1988	=	C. Milaş, *Introducere în stilistica oralităţii*, Bucureşti, 1988.
Zafiu 1997	=	Rodica Zafiu, *Legende*, „România Literară", 1997, 46.
Stati 1990	=	S. Stati, *Le transphrastique*, Paris, 1990.
TDM I 1973	=	*Texte dialectale Muntenia I*, sub conducerea lui B. Cazacu, de Galina Ghiculete, P. Lăzărescu, Maria Marin, B. Marinescu, Ruxandra Pană, Magdalena Vulpe, Bucureşti, 1973.
TDM II 1975	=	*Texte dialectale Muntenia II*, publicate sub redacţia lui B. Cazacu, de P. Lăzărescu, Maria Marin, B. Marinescu, Victorela Neagoe, Ruxandra Pană şi Magdalena Vulpe, Bucureşti 1975.
TDM III 1976/ 1987	=	*Texte dialectale Muntenia III*, de C. Bratu, Galina Ghiculete, Maria Marin, B. Marinescu, Victorela Neagoe, Ruxandra Pană, Marilena Tiugan, Magdalena Vulpe, Bucureşti, 1976/ 1987.

COLLOQUIAL STRUCTURES IN THE "ACADEMIA CATAVENCU" (AC) MAGAZINE

Abstract

Trough the numerous written texts, having strong colloquial features, AC became, without any explicit intention, a true virtual archive of the Romanian spoken language, presented in written format. From this point of view, the most interesting examples seems to be the dialogue based texts attached in order to produce humoristic effects, to the specially processed photo's or the caricatures reproduced by the above mentioned magazine.

In AC, expressions specialized in the Romanian language for performing speech acts like: solicitation, remonstrance, threat, consolation, etc., abounds. Some examples of this kind are given.

The paper treats also, briefly, the reproaching speech act (ALRe), proposing for evaluation and discussion *a reproaching expression specific to the spoken Romanian language* (based on texts from AC).

BDD-V3938 © 2003 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 21:59:43 UTC)

[1] « Legendele fotografiilor constituie un fapt de comunicare interesant, mai ales pentru cei care studiază, dintr-o perspectivă semiotică, legătura dintre limbaj şi imagine, întreţeserea codului lingvistic cu cel vizual. De fapt, de cele mai multe ori intră în relaţie trei elemente: un text de bază, imaginea (fotografia) care îl ilustrează şi legenda imaginii. Retorica „legendelor“ oferă exemple de o mare diversitate, dar care se supun unor convenţii variabile în timp şi în diferite spaţii culturale. Se pot face câteva observaţii asupra unor manifestări ale acestei retorici în discursul jurnalistic – şi chiar asupra unor trăsături specifice presei româneşti actuale. În cazurile fericite, textul de bază, imaginea şi legenda acesteia se completează, îşi repetă unele elemente, se pun în valoare reciproc; în situaţiile mai puţin inspirate, ele se contrazic, sau accentuează impresia de selecţie subiectivă şi de interpretare tendenţioasă a informaţiilor. Fotografia care ilustrează textul jurnalistic reprezintă elementele lui de referinţă: loc, obiecte, personaje sau chiar o secvenţă narativă. Imaginea poate avea o funcţie metonimică sau (ceva mai rar) metaforică; legenda ei particularizează sau chiar generalizează tema textului. În anumite cazuri, imaginea e de tip conotativ şi stabileşte o relaţie indirectă cu textul, în scop pur argumentativ. » (Zafiu1997)

[2] DEX 1996, s.v.

HAI I. Interj. 1. Cuvânt care exprimă un îndemn la o acţiune (comună) cu interlocutorul. 2. (Cu funcţie de imperativ, corespunzând unor verbe de mişcare) Vino! Veniţi! Să mergem! ¤ (Repetat, cu accentul frazei pe al doilea element) Cuvânt care exprimă ideea unei înaintări încete sau anevoioase. 3. Exclamaţie care exprimă: regret, admiraţie, o întrebare. 4. (Repetat) Ba bine că nu!..[Var.: (reg) ai interj.) - Onomatopee.

HAIDE Interj.. 1. Exclamaţie care exprimă un îndemn (la o acţiune) ¤ Cu ton de comandă, exprimând nerăbdarea vorbitorului; adesea repetat) *Haide, haide, vino mai repede!* ¤ Exclamaţie care exprimă încercarea de a îmbuna pe cineva.2. (Cu funcţie de imperativ, corespunzând unor verbe de mişcare) Vino! Veniţi! Să mergem! ¤ (Imprumutând desinenţe verbale de pers. 1 şi 2 pl.) Haidem la plimbare. ¤ (Adverbial, în compuse) *Haide-hai, haida-hai, haide-ha*=încet, anevoios ¤ (Marchează începutul unei acţiuni) *Luă toporul şi haide la trebă.* (In expr.) *Haida-de,* exclamaţie prin care se respinge o părere sau se dezaprobă o comportare; aş! *Haide-haide* sau *haide-hai,* se spune când mustrăm cu indulgenţă pe cineva care nu ia în seamă sfaturile sau avertismentele noastre. [Var.: *haida, haid, aida, aide* interj.) – Din tc. *haydi*, bg.*haide*, ngr.*aide*.

STA, *stau,* vb. (Despre oameni şi animale) A se opri din mers, a rămâne pe loc, ; a se întrerupe dintr-o acţiune, dintr-o mişcare, dintr-o activitate etc;...(La imperativ, având şi valoare de interj.) Opreşte! aşteaptă! ¤ Expr. *Stai să-ţi spun să(* sau *să vezi*))=lasă-mă să-ţi spun, ai răbdare, aşteaptă. *Stai puţin (*sau *un pic, cu binişorul etc)*=ai (puţină) răbdare, nu te grăbi....*Stai binişor*=şezi liniştit! astâmpără-te, fii cuminte!...- Lat. *Stare*

[3] GA, 1966, consemna faptul că în vorbirea afectivă se foloseşte propoziţia interogativă retorică nu pentru a se afla un răspuns la o întrebare, ci pentru a se sublinia o convingere, pentru a confirma conţinutul unei constatări. Pentru aceasta se recurge la un schimb de construcţie între pozitiv şi negativ, propoziţia interogativă negativă având sens de enunţiativă pozitivă, iar propoziţia interogativă pozitivă având sens de enunţiativă negativă. (GA II, 45)

[4] Milaş, 1988, clasează aceste formule sub titlul „Expresii eliptice”. „Caracteristic pentru expresiile de acest tip este semantismul lor vag. Calitatea menţionată le face adaptabile, în limitele conservării regentului declarativ, unor contexte variate. Exprimarea orală atenuează valoarea lor generalizantă datorită referirii la un context situaţional. Cel căruia îi sunt adresate expresiile vagi, eufemistice, le decodează pe baza experienţei proprii şi a relaţiilor lui cu locutorul, acestea transmiţând deci un conţinut corespunzător situaţiei concrete.” (p. 233)

BDD-V3938 © 2003 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 21:59:43 UTC)